

Туризм және қонақжайлылық индустриясы үшін мамандар даярлау: Мәселелері мен болашағы

Қазақстан Республикасының туризмді дамыту үшін барлық алғышарттары бар: қолайлы географиялық жағдайы (негізгі бағыттаушы нарықтарға - Еуропа мен Азияға салыстырмалы жақындығы), кең аумағы мен алуан түрлі ландшафттары, бай мәдени-тарихи мұрасы, оның ішінде Жібек жолы, тірі дәстүрлер (көшпелі өмір салты), қонақжайлылық, көркемет гастрономия және еңбек ресурстарының салыстырмалы түрде төмен құны.

Туризмді дамыту бойынша салалық бағдарламаларды іске асыруға тартымды табиғи объектілер бойынша ғана емес, сондай-ақ тиісті білікті мамандардың болуы бойынша да үлкен әсер етеді. Қазақстанның туристік фирмаларының персоналы білім мен кәсіптік даярлықтың жеткілікті жоғары деңгейіне ие болғанымен, олар әрдайым ұтқыр бола бермейді және дербес туристік өнім жасауға қабілетті. Мұндай өнімді жасауда тәжірибенің болмауы отандық және халықаралық туристік нарықтарға жаңа отандық туристік өнімдерді шығару проблемаларын тудырады. Өнімнің өмірлік циклін ескере отырып, нарықта ұзақ уақыт тиімді жұмыс істей алатын күрделі, өзгермелі туристік өнімдерді әзірлеу қажет.

Бірегей табиғи және мәдени өлеуетке негізделген Түркістан облысының қазіргі заманғы туристік индустриясы республикадағы өңір экономикасы жүйесіне туризмді интеграциялаудың табиғи факторы болып табылады, оның капитал сыйымдылығына қарамастан, сала салған капиталға қайтарымы бойынша неғұрлым серпінді дамып келе жатқан және тиімді болып табылады. Түркістан облысы туризмнің перспективалы бағыттары: мәдени-танымдық, діни, тарихи, экологиялық, іскерлік, сауықтыру дамитын өңір.

Түркістан облысын дамытудың кластерлік бастамаларын ескере отырып, стратегиялық дамудың басым бағыттарының бірі туристік кластерді қалыптастыруды бөліп көрсетуге болады. Туристік кластердің негізгі құрамдас бөлігі қызмет көрсетушілер, яғни туристерге қызмет көрсететін туристік ұйымдар болып табылады.

Білім беру мекемелері туристік

кластерде мамандар ұсынумен айналысады. Түркістан облысының оқу орындарының туроператорлармен байланысы жеткіліксіз дамыған, мәдени-танымдық туризмде, жарнамада, туризмді маркетингтік зерттеуде дағдылары мен білімі бар мамандарға қажеттілік анықталмаған. Өңірдің кластерлік бастамаларын ескере отырып, экономиканы құру және дамыту туризм саласындағы қызметтер нарығы үшін мамандар даярлайтын оқу орындарының белсенді қатысуымен жоспарлануы тиіс.

Қазіргі туристер күрделі мотивацияға ие, аймақтың беделі, сән, дәстүр, аймаққа деген сүйіспеншілік үлкен маңызға ие. Өз кезегінде, дамыған маркетингтік стратегиядағы тұтынушылық мінез-құлықты ынталандыру білікті бұқаралық коммуникацияның нәтижесі болып табылады.

Мотивацияны арттыру және қауіп-қатер деңгейін төмендету үшін ел мен өңірдің имиджін арттыру бойынша жұмыс жүргізу, облыстың PR-компаниясын жүйелі және мақсатты түрде жүргізу, қазақстандық және Түркістан туризміне сән қалыптастыру қажет.

Тұтынушының туристік қызметтерді, соның ішінде Түркістан облысында туристік мекемелердің жұмыс істеуі үшін бірегей тұтынушылық ұсыныс жасау, нақты стратегия мен маркетингтік саясатқа ие болу қажет.

Туристік саладағы өңірлік саясаттың негізгі міндеті кіру және ішкі туризмді дамыту болып табылады. Қазіргі уақытта облыс бойынша табиғи аумақтар мен іргелес аумақтарда 99 демалыс орны, 62 қонақ үй, 12 санаторий, 6 киіз үй, 1 аңшылық үй орналасқан. Олар негізінен Төлеби және Түлкібас аудандарында орналасқан. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда туристік-рекреациялық мақсаттар үшін 30 туристік соқпақтар мен маршруттар құрылған.

Келушілерді орналастыру орындарының саны да өсті. Облыс бойынша 220 орналастыру орны бар — қонақ үйлер, жатақханалар, демалыс аймақтары, балалар лагерьлері. Бұдан басқа, ЮНЕСКО-ның биосфералық объектілерінің тізіміне енгізілген 72 санаторий-курорттық ұйым, сондай-ақ «Ақсу-Жабағылы» және «Қаратау»

қорықтары, «Сайрам-Өгем» ұлттық табиғи паркі және «Сырдария-Түркістан» өңірлік табиғи паркі жұмыс істейді.

Өңір басшысының тапсырмасы бойынша облыстық мәдениет және туризм басқармасы «Түркістан облысының туризм саласын дамытудың 2024-2028 жылдарға арналған бағдарламасын» әзірледі. Бағдарламаны әзірлеу барысында облыстың туристік қызметі саласында талдамалық жұмыс, сондай-ақ туристік саланың қазіргі жай-күйіне SWOT-талдау жүргізілді. Аналитикалық жұмыста туризм саласындағы шетелдік және отандық тәжірибе ескерілді, тиісті нысаналы индикаторлар белгіленді және 2024-2028 жылдарға арналған іс-шаралар жоспары әзірленді. Бағдарламаның негізгі мақсаты-туристер санын арттыру, облыстың туристік өлеуетін арттыру, туризм саласына инвестициялар тарту үшін қолайлы атмосфера құру. Іс — шаралар жоспары шеңберінде өңірге келетін туристер санын 2028 жылға дейін 1 млн. адамға, ал бір күндік келушілер санын 2028 жылға дейін-2,5 млн. адамға жеткізу жоспарланған.

Туризмді дамыту проблемалары көптеген факторлардың әсерінен, сондай-ақ туристік кадрларды даярлаудың тиімсіз жүйесінен туындайды. «Туризм» мамандығы бойынша студенттерді даярлаудың оңтайлы моделі қазіргі заманғы туристік фирма менеджері қызметінің моделіне сәйкес қалыптастырылуы тиіс. Туризм саласындағы нақты мамандануы бар заманауи талаптарға жауап беретін маманның моделін және туристік кадрларды қайта даярлау және біліктілігін арттыру жүйесін әзірлеу қажет.

Туризм саласындағы маман сауатты және дәйекті маркетингтік саясатты дамыта білуі, туризмді дамыту үшін маркетинг құралдарын, ақпараттық және инновациялық технологияларды шебер қолдана білуі керек. Уақыт талабы-тұтынушылардың қалауына негізделген өзгерістер арқылы туризмдегі шығармашылықты дамыту. Тек заманауи маман туристік өнімнің сапасын жақсартуға бағытталған мүмкіндіктерді кеңейту үшін жағдай жасайды.

Халықаралық туризм нарығының

талаптарына сәйкес болашақ мамандар М. Әуезов атындағы зерттеу университетінің қабырғасында терең, заманауи білім алады. Экономика саласындағы мамандарды даярлаудағы тәжірибе мен дәстүрлер туризмнің ерекшелігін ескере отырып, еңбек нарығында сұранысқа ие туризм бойынша жоғары білікті маман — менеджерлерді дайындауға мүмкіндік береді. Университеттің «Халықаралық туризм және сервис» кафедрасында жоғары білікті оқытушылар «Туризм» мамандығы үшін элективті пәндер каталогын әзірледі, оларды зерделеу туризм саласындағы білімді тереңдетуге мүмкіндік береді.

Қонақжайлылық пен туризм саласының ерекшелігі-клиенттерге сапалы қызмет көрсету-тек теориялық деңгейде ғана емес, сонымен қатар практикалық деңгейде де болу керек. Осы мамандықтардың студенттері Қонақжайлылық және туризм саласындағы үздік кәсіпорындарда шетелдік тәжірибе мен практикадан өтуге мүмкіндік алады. «Мейрамхана ісі және қонақ үй бизнесі» және «Туризм» білім бағдарламалары бойынша мамандар даярлау тәжірибесі болашақ мамандарды қалыптастыру үшін де, Қазақстанның туризм және қонақжайлылық индустриясының жалпы мамандығын дамыту үшін де зор маңызға ие, бірақ бұл салаларды әлемдік деңгейде дамыту үшін жеткіліксіз екені анық.

Адами фактордың ықпалы мен дамуының жоғары дәрежесі туризм және қонақжайлылық саласында сын-тегеуріндерге жауап беруге және қауіп-қатерлермен күресуге мүмкіндік береді. Осыған байланысты білікті адами ресурстың ұлғаюы бәсекеге қабілеттілікті арттырады және экономикалық шығындардан құтылуға мүмкіндік береді.

Садықов Жандос
Жарылқасынұлы, магистр, аға оқытушы

Байжанова Шолпан
Байжанқызы, магистр, аға оқытушы

Айдаров Данияр Хабибуллаұлы,
магистр, оқытушы

М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университеті